

UUDEN-SEELANNIN ELÄKEJÄRJESTELMÄ

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Suunnitteluosasto 2007

Piia Pappinen, Mika Vidlund

Uuden-Seelannin eläkejärjestelmä

Päivitetty: joulukuu 2007

Lisätietoja:

Mika Vidlund

puh. 010 751 2614

e-mail: mika.vidlund@etk.fi

kv-tiimi: Mika Vidlund, Jarna Bach-Othman, Juha Knuuti

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 75111 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511, Fax +358 9 148 1172

SISÄLTÖ

1	YLEISTÄ.....	5
2	HALLINTO.....	6
3	LAKISÄÄTEISEN ELÄKEJÄRJESTELMÄN RAHOITUS.....	6
4	KANSANELÄKEJÄRJESTELMÄ.....	7
4.1	VANHUUSELÄKE.....	7
4.2	TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE.....	9
4.3	PERHE-ELÄKKEET.....	10
5	TYÖELÄKETURVA.....	12
6	LISÄELÄKETURVA.....	12
6.1	VAPAAEHTOINEN RAHASTOELÄKE KIWISAVER.....	13
6.2	JULKISEN SEKTORIN TYÖNTEKIJÖIDEN VAPAAEHTOINEN TYÖELÄKE SSRSS.....	14
7	INDEKSITURVA.....	15
8	VEROTUS.....	15
9	SOSIAALITURVASOPIMUS.....	16
10	ELÄKEJÄRJESTELMÄN TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ.....	16

Uuden-Seelannin eläkejärjestelmä lyhyesti

Lakisääteiset eläkejärjestelmät	Kansaneläkejärjestelmä. Asumisperusteinen, tasasuuruinen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja leskeneläke.
Kattavuus	Ei lakisääteistä työeläkettä. Vapaaehtoinen lisäeläke kattaa n. 30 % työvoimasta.
Eläkeikä	Yleinen vanhuuseläkeikä 65 vuotta
Rahoitus	Kansaneläke verovaroin. Puskurirahasto perustettu vuonna 2001. Lisäeläkkeet työntekijän ja työnantajan maksuin. Työnantajan työtaturmavakuutusmaksu vaihtelee 0,06 % - 7,46 %. Työntekijän tapaturmavakuutusmaksu on 1,3 %.
Ansiokatto	Ei ansiokattoa.
Eläkkeen määräytyminen	Kansaneläke asumisvuosien perusteella, asumismuoto, siviilissäty ja muut ansiot vaikuttavat eläkkeen määrään. Lisäeläkkeet ovat pääosin maksuperusteisia.
Hallinto	Sosiaaliministeriön alainen <i>Work and Income</i> - sosiaaliturvalaitos hoitaa työnvälitystä ja maksaa universaaleja sosiaaliturvaetuuksia sekä kansaneläkkeitä. Vapaaehtoisten KiwiSaver -eläkkeiden sääntelystä vastaa talousministeriö Ministry of Economic Development Ministeriön alainen <i>Insurance and Superannuation Unit, ISU (Government Actuary)</i> valvoo rekisteröityjen lisäeläkkeiden hallinnointia ja tukee lain täytäntöönpanoa Verohallinto <i>Inland Revenue</i> kerää vakuutusmaksut ennakkipidätyksin Puskurirahasto: <i>New Zealand Superannuation Fund, NZSF</i>

1 Yleistä

Valuuttakurssi: 1 dollari (NZD) = 0,4952 € (syyskuu 2007)

Väkiluku (2006)	4,2 milj.
Odotettavissa oleva elinikä (2003)	
Miehet	77,0 vuotta
Naiset	81,4 vuotta
Kokonaishedelmällisyysluku (2005)	2,0
Vanhushuoltosuhte (65+/15–64v.) (2004)	20 %
Työttömyysaste (15–64-v.) (2005)	3,7 %
Työllisyysaste (15–64-v.) (2005)	74,6 %
BKT/asukas (2005) ostovoimakorjattu	18 764 euroa
BKT:n reaali kasvu (2005)	1,9 %
Inflaatio (2005)	3,0 %

Lähteet: OECD, Human Mortality Database, Statistics New Zealand

Vähimmäispalkka (1.4.2007): n. 970 €/kk, (1 950\$/kk; 40 t/vko)

Keskipalkka: n. 1 860 €/kk (n. 45 000 \$/v)

Uudessa-Seelannissa on lakisääteinen, asumisperusteinen vähimmäiseläkejärjestelmä, jota kutsutaan tässä kansaneläkejärjestelmäksi. Se muistuttaa monessa suhteessa Australian vähimmäiseläkejärjestelmää. Järjestelmästä maksetaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja leskeneläkkeitä, joilla on tasasuuruinen enimmäismäärä.

Lakisääteistä työeläkejärjestelmää ei ole. Vuoden 1997 syyskuussa Uudessa-Seelannissa pidettiin kansanäänestys, jossa äänestettiin lakisääteisen, pakollisen työeläkejärjestelmän perustamisesta. Uuden järjestelmän oli tarkoitus tulevaisuudessa korvata nykyinen vähimmäiseläkejärjestelmä, jonka rahoituksen kestävydestä oltiin huolissaan. Kansanäänestyksessä kuitenkin n. 90 % äänestäjistä (äänestysprosentti oli n. 80) äänesti järjestelmän perustamista vastaan, ja lakialoite kaatui. Äänestyksen jälkeen tehdyssä kyselytutkimuksessa ilmeni, että suurin osa ehdotusta vastaan äänestäneistä eivät kannattaneet järjestelmän pakollisuutta.

Hallitus tavoittelee kansantalouden säästämisasteen kasvua ja lisäeläketurvan kattavuuden lisäämistä mm. uudella vapaaehtoisella, maksuperusteisella KiwiSaver –lisäeläkejärjestelmällä, joka tuli voimaan heinäkuussa 2007. Järjestelmä on pääasiassa suunnattu palkansaajille ja työnantajan maksuosuus on lailla säädetty pakolliseksi 1.4.2008 alkaen. Järjestelmään voivat liittyä myös yrittäjät ja työelämän ulkopuolella olevat. Uudessa Seelannissa verrattain suuri osa kansalaisten investoinneista on asuntokannassa. KiwiSaver-järjestelmän mahdollistaa eläkesäästöjen joustavan käytön mm. osana asuntosäästämistä.

2 Hallinto

Kansaneläkkeiden (*NZ Superannuation*) hallinnosta vastaa sosiaaliministeriön (*Ministry of Social Development*) alainen *Work and Income* -osasto ja sen 11 aluetoimistoa (*Regional Offices*). Sosiaali- ja työpolitiikasta vastaava ministeriö luotiin vuonna 2001 yhdistämällä *Ministry of Social Policy* ja *Department of Work and Income*.

KiwiSaver -lisäeläkkeitä tarjoavien eläkeyhtiöiden valinnasta, rekisteröinnistä ja säädösten asettamisesta vastaa talousministeriö (*Ministry of Economics and Development*). Valtion verohallinto (*Inland Revenue*) kerää työnantajien maksut ennakonpidätyksin ja jyvittää ne eläkeohjelmia tarjoaville laitoksille. Se myös sertifioi eläkelaitokset jotka haluavat tarjota lakisääteistä työeläkettä. *Government Actuary* rekisteröi hyväksytyt laitokset.

Valtio on valinnut kuusi eläkelaitosta tarjouskilvan perusteella hoitamaan niiden säästäjien varoja jotka eivät aktiivisesti tee sijoitusvalintoja¹. Eläkelainsäädännön toteuttamista valvovan talousministeriön alainen *Insurance and Superannuation Unit* on vastuussa siitä että eläkeyhtiöt noudattavat lainsäädännöstä (*Life Insurance Act 1908, Insurance Companies' Deposits Act 1953*) johtuvia vaatimuksia ja velvoitteita. *ISU* myös hallinnoi vakuutusyhtiöiden luottoluokitusten toteuttamista (*Insurance Companies Ratings and Inspections Act 1994*).

Julkisten alojen eläkekassaa (*State Sector Retirement Savings Scheme, SSRSS*) hallinnoi *The Government Superannuation Fund Authority*, joka on myös vastuussa varojen sijoittamisesta.

3 Lakisääteisen eläkejärjestelmän rahoitus

Kansaneläkejärjestelmä rahoitetaan yleisistä verovaroista. *New Zealand Superannuation Fund* -puskurirahasto perustettiin 2001 uuden kansaneläkettä säätelevän lain myötä (*New Zealand Superannuation and Retirement Income Act 2001*). *NZSF* puskurirahastoon kerätään varoja tulevaisuuden eläkevastuiden kattamiseksi. Puskurirahastoon siirretään varoja julkisesta ylijäämästä erityisen rahastointisäännön mukaisesti. Valtiokonttori (*Treasury*) laskee vuosittain tarvittavan rahastointias-teen. Rahaston arvo oli 6,58 miljardia € (NZD 13,3 miljardia) toukokuussa 2007. Sijoitustoiminta alkoi vuonna 2003 syyskuussa NZD 2,4 miljardin varoilla. Laskelmien mukaan rahaston arvo kasv-aisi noin NZD 109 miljardiin 2025 mennessä, ja olisi siten yksi suurimmista rahastoista Austra-laasiassa. Vaikka rahasto kasvaa nopeasti, muiden OECD-maiden sosiaalimenoreserveihin verrat-tuna se on pieni.

---

¹ AMP Services (NZ) Limited
ASB Group Investments Limited
AXA New Zealand (National Mutual Corporate Superannuation Services Limited)
ING (NZ) Limited
Mercer Human Resource Consulting Limited
Tower Employee Benefits Limited.

Uusi vapaaehtoinen lisäeläkejärjestelmä *KiwiSaver*, johon 1.7.2007 lähtien aloittaneet uudet työntekijät automaattisesti liittyvät jäseniksi, rahoitetaan työnantajan ja työntekijän yhteisin maksuin, sekä valtion kertaluontoisilla subventioilla ja veroeduilla. Työnantajan maksuosuudesta tulee pakollinen 1.4.2008 alkaen. Lisäeläkejärjestelmästä on kerrottu lisää luvussa 6.

Työtapaturvavakuutuslain mukaan (*Injury Prevention, Rehabilitation and Compensation Act 2001, ACC*) maksetaan työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä niin työssä kuin työn ulkopuolellakin tapahtuneista vahingoista. Etuuksiin ovat oikeutettuja kaikki Uuden-Seelannin kansalaiset ja asukkaat. Työnantajan (ja yksityisyrittäjien) maksut riippuvat riskiluokituksesta eri aloilla sekä maksettavasta palkkasummasta. Työnantajan maksut vaihtelevat 0,06 – 7,46 %. Palkansaajat osallistuvat eityösidonnaisen tapaturmavakuutuksen maksamiseen. Työntekijän maksu peritään tuloverotuksen yhteydessä ja sen suuruus on 1,3 % (*ACC earners levy*) palkasta. Maksua peritään enintään 99 817 NZD:n (n. 49 430 €) vuosituloista. Valtio osallistuu niin ikään kustannuksiin. Sairausvakuutusmaksua ei ole, kulut (sairauspäiväraha, äitiyspäiväraha, vanhempainraha ja lääkintäkuluja korvaus) katetaan verotuloilla.

4 Kansaneläkejärjestelmä

Jo vuonna 1898 säädettiin oikeudesta tulosidonnaiseen vanhuuseläke-etuuteen yli 65-vuotiaille. Leskeneläkkeitä koskeva laki tuli voimaan vuonna 1911 ja työkyvyttömyyseläkkeitä koskeva laki vuonna 1936. Vanhuuseläkeikää laskettiin 60:een 1930-luvulla. Perustoimeentulon takaava uusi vanhuuseläke, "*Universal Superannuation*", 65-vuotiaille lisättiin järjestelmään vuonna 1940. Vuonna 1977 ns. "*National Superannuation*" – eläkkeen myötä etuuskien tasoa nostettiin merkittävästi, eläkeikä laskettiin jälleen 60 vuoteen ja samalla poistettiin tarveharkintaisuus. Tehdyt muutokset aiheuttivat 1990-luvulla eläkemenojen kaksinkertaistumisen ja eläkeikä nostettiin jälleen 65 vuoteen. "*National Superannuation*" korvattiin "*New Zealand Superannuation*" (NZS) -järjestelmällä vuonna 2001, jolloin myös luotiin puskurirahasto "*New Zealand Superannuation Fund*" (NZSF) eläkkeiden osittaista rahastointia varten.

Oikeus kansaneläkkeeseen syntyy maassa asumisen perusteella. Eläkkeiden saamiseksi edellytetään yleensä määrättyjen asumisaikojen täyttämistä ja maan sosiaaliturvan piiriin kuulumista (*ordinarily resident*). Asumiseen Uudessa-Seelannissa rinnastetaan joitakin ulkomailla oleskeluaikoja kuten ammattiharjoittelu ja sellainen työskentelyaika, jolta työtuloa verotetaan Uudessa-Seelannissa.

4.1 Vanhuuseläke

Oikeus vanhuuseläkkeeseen syntyy, kun hakija asuu eläkkeen hakemishetkellä Uudessa-Seelannissa ja on asunut maassa vähintään 10 vuotta 20 ikävuoden täyttämisen jälkeen, joista 5 vuotta 50 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Jos hakija on asunut ulkomailla, näitä kausia edeltämään ja seuraamaan vaaditaan asumista Uudessa-Seelannissa, lukuun ottamatta oleskelua Australias-

sa, Britanniassa, Jerseyssä, Guernsey'ssä, Kanadassa, Tanskassa, Irlannissa, Kreikassa tai Alankomaissa. Näissä maissa asuminen voi olla verrannollista asumisaikaan Uudessa-Seelannissa. Vanhuuseläkeikä on 65 vuotta sekä miehillä että naisilla.

Eläkkeen määräytyminen

Vanhuuseläke on tasasuuruinen, mutta siihen vaikuttavat asumisolosuhteet ja siviilisääty. Yksinäisen eläkkeensaajan bruttoeläke on noin 666,80 €/kk (1346,60 \$/kk). Naimisissa tai avoliitossa olevan eläke, jos molemmat puoliset ovat eläkkeensaajia, on yhteensä noin 1013 €/kk. Jos puolisoista toisella ei ole oikeutta eläkkeeseen, voi eläkkeeseen oikeutettu puoliso valita kahdesta vaihtoehdosta:

- 1) Molemmille puolisoille maksetaan eläke jonka suuruus on 402,50 €/kk. Tällöin myös molempien puolisoitten tulot vaikuttavat maksettavan eläkkeen määrään.
- 2) Puoliso, joka ei ole oikeutettu vanhuuseläkkeeseen ei saa eläkettä, jolloin kummankaan saama eläke ei ole suoraan tuloharkintainen. Toinen puolisoista saa 422,15 €/kk suuruisen vanhuuseläkkeen.

Sen puolison tulot, joka ei ole oikeutettu vanhuuseläkkeeseen, vähentävät eläkkeen määrää jos pariskunnan yhteenlaskettujen tulojen määrä on yli 80 NZD/vko (n. 158,50 €/kk). Tällöin ylittävistä tuloista vähennetään eläkettä 70 senttiä jokaiselta ansaitulta dollarilta.

Taulukko 1. Vanhuuseläkkeen määrät 1.4.2007

	Netto / kk*	Brutto/kk
Naimaton, yksinasuva	548,80 €/kk	666,80 €/kk
Naimaton, jakaa asunnon	506,60 €/kk	613,40 €/kk
Naimisissa, virallistettu tai tosiasiallinen parisuhde, vain toisella oikeus eläkkeeseen. Sen puolison tulot, joka ei ole oikeutettu eläkkeeseen, voivat vaikuttaa eläkkeen määrään.	402,50 €/kk (per hlö)	481,90 €/kk (per hlö)
Naimisissa, virallistettu tai tosiasiallinen parisuhde, molemmilla oikeus eläkkeeseen	422,15 €/kk (per hlö)	506,50 €/kk (per hlö)
Naimisissa, virallistettu tai tosiasiallinen parisuhde, toisella ei oikeutta eläkkeeseen, (kun partneria ei luettu mukaan)	422,15 €/kk	506,50 €/kk

*Verotus M-verokoodilla. M-vero peritään jos eläkkeensaajalla ei ole muita tuloja. S-verokoodia käytetään jos eläkkeensaajalla on myös muita tuloja.

Lähde: Work and Income 2007

NZSuper – eläkettä saava voi jatkaa työskentelyä myös eläkeiän täyttymisen jälkeen. Eläkeläisen omat tulot vaikuttavat eläkkeen määrään, koska muista tulonlähteistä riippuen sovelletaan eri veroprosentteja. Mikäli etuuden saajalla ei ole muita tuloja, eläkkeestä peritään ennen etuuden maksamista normaali vero ("M" – tax) tai muiden tulojen perusteella määrätty korkeampi veroprosentti, "S" – tax (ks. verotus).

Ulkomailta saatu eläke vähentää vanhuuseläkettä. Eläkkeet maksetaan kahden viikon välein. Eläkettä ei makseta takautuvasti.

4.2 Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeeseen (*Invalid's Benefit*) on oikeus 16 vuotta täyttäneellä työkyvyttömällä tai täysin sokealla maassa asuvalla. Edellytyksenä on myös oleskelu maassa yhtäjaksoisesti 2 vuoden ajan, milloin tahansa sen jälkeen kun on saanut Uuden-Seelannin kansalaisuuden tai pysyvän oleskeluluvan. Työkyvyttömyys määritellään kyvyttömyytenä työskennellä säännöllisesti, 15 tuntia tai enemmän viikossa sairauden, vamman tai haitan vuoksi jonka oletetaan kestävän ainakin kaksi vuotta.

Eläke on tuloharkintainen eli sekä ansiot että omaisuus vaikuttavat etuuden määrään iän ja siviilisäädyn lisäksi. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan eläkettä vähennetään, jos henkilön puoliso saa vanhuus- tai sotainvalidieläkettä. Eläkkeen lisäksi työkyvyttömällä voi olla oikeus useisiin muihin avustuksiin, kuten lääkekuluavustukseen, matkakuluavustukseen ja ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvien kulujen korvauksiin.

Taulukko 2. Työkyvyttömyyseläkkeen määrät 1.4.2007

	Nettoetuudet /kk	Bruttoetuudet/kk
Naimaton 16-17 –vuotias	357,60 €/kk (\$180,54/vko)	429,10 €/kk (\$214,66/vko)
Naimaton vähintään 18 –vuotias	441,90 €/kk (\$223,10/vko)	538,80 €/kk (\$268,53/vko)
Naimisissa, tosiasiallisessa tai virallistetussa parisuhteessa, etuus per henkilö	367,94 €/kk (\$185,92/vko)	442,70 €/kk (\$221,47/vko)
Naimisissa, tosiasiallisessa tai virallistetussa parisuhteessa, lapsia 1 tai enemmän, yhteiset tulot, etuus per pariskunta	736,55 €/kk (\$371,84/vko)	885,40 €/kk (\$442,94/vko)
Yksinhuoltaja	580,54 €/kk (\$293,08/vko)	713,85 €/kk (\$357,11/vko)

*Verotus M-verokoodilla. M-vero peritään jos eläkkeensaajalla ei ole muita tuloja.
Lähde: Work and Income 2007

Eläkkeen määräytyminen

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen nettomäärä on 18 vuotta täyttäneelle yksinäiselle eläkkeensaajalle noin 441,90 € kuukaudessa. Yksinhuoltajalle maksetaan lasten lukumäärän mukaan korotettua eläkettä. Naimisissa olevan eläkkeensaajan täysi eläke on noin 367,94 €/kk. Eläkettä pienentävät sekä omat että puolison tulot, alla olevan taulukon mukaisesti.

Taulukko 3. Työkyvyttömyyseläkkeeseen tehtävät tulosidonnaiset vähennykset

Nettovuositulot	Vähennys
2060 € asti (\$ 4160)	Ei muutoksia etuuksiin
2060,50 €–4635,15 € (\$4161–\$9360)	0,15 s (30c) vähennys jokaista ansaittua 50 senttiä kohti (\$ 1)
4635,65 € tai enemmän (\$9361/v tai \$181/vko)	0,35 sentin (70c) vähennys jokaista ansaittua 50 senttiä kohti (\$1)

Lähde: Work and Income 2007

Työkyvyttömyyseläke maksetaan kahden viikon välein. Kun vanhuuseläkeikä saavutetaan, eläke voidaan muuttaa vanhuuseläkkeeksi.

4.3 Perhe-eläkkeet

Perhe-eläkkeitä säätelee ”Social Security Act 1964”. Leskeneläkettä maksetaan määrätyin edellytyksin naisleskelle (*Widows Benefit*). Miesleski, jolla on huollettavia lapsia, voi olla oikeutettu yksinhuoltaja-avustukseen (*Domestic Purposes Benefit for Sole Parents*). Muita perhe-eläkkeitä ovat hoivatyöstä maksettava eläke 50 vuotta täyttäneille yksinäisille naisille sekä yli 16-vuotiaille hoivatyötä kotona tekeville henkilöille (*Domestic Purposes Benefit for Women Alone ja Care of Sick or Infirm*). Täysorvon lapsen hoitajalle voidaan maksaa orvoneläkettä (*Orphans Benefit*).

Leskeneläkettä (*Widows Benefit*) voidaan maksaa Uudessa-Seelannissa asuvalle (kansalaisuus tai oleskelulupa sekä kahden vuoden asumisedellytys on täytettävä) tosiasiallisessa tai virallistetussa parisuhteessa tai avioliitossa olleelle naisleskelle, jos jokin seuraavista ehtoista täyttyy:

- 1) leskellä on huollettavanaan alaikäinen lapsi,
- 2) tosiasiallinen tai virallistettu parisuhde tai avioliitto oli kestänyt 15 vuotta ja pariskunnalla on yhteisiä lapsia,

- 3) avioliitto tai parisuhde ja lasten yksinhuoltajuus miehen kuoleman jälkeen on yhteensä kestänyt 15 vuotta, vaikka lapset eivät enää ole huollettavia,
- 4) leski jonka avioliitto oli kestänyt vähintään 5 vuotta ja joka on joutunut leskeksi 50 vuoden iän jälkeen,
- 5) leski joka miehen kuollessa oli täyttänyt 40 vuotta, avioliitto (tai -liitot) ovat kestäneet yhteensä vähintään 10 vuotta, leski on eläkettä hakiessaan täyttänyt 50 vuotta eikä ensimmäisen avioliiton tai parisuhteen aloittamisesta ole kauemmin kuin 15 vuotta.

Yksinhuoltaja-avustusta voidaan maksaa alle 18-vuotiaan lapsen yksinhuoltajalle. Edellytyksenä on, että hakija ei ole avo- tai avioliitossa. Etuuden määrä on sama kuin naisten leskeneläkkeessä.

Orvoneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaan täysorvon pääasialliselle hoitajalle. Lähtökohtana tulee olla, että lapsi on hoidossa vähintään 12 kuukautta. Asumisedellytyksen täyttymiseksi katsotaan tilanne jossa sekä lapsi että pääasiallisen hoitajan ovat pysyvästi maassa asuvia ja että joko lapsi on todistettavasti sillä hetkellä maassa asuva (*resident and present*) tai huoltaja on ollut maassa aiemmin vähintään 12 kuukauden katkeamattoman ajanjaksona.

Eläkkeen määräytyminen

Etuudet ovat tuloharkintaisia ja leskeneläkkeen myöntäminen riippuu kuolinpesän varallisuudesta. Elatusvelvolliselta perhe-eläkkeen saajalta voidaan vähentää etuuksista summa, jonka tämä olisi velvollinen maksamaan elatusapuna. Kaikista etuuksista vähennetään 30 senttiä per ansaittu dollari niistä tuloista, jotka vuodessa ylittävät 4160 \$ (2060 €). Jos tulot ylittävät 9360 \$ vuodessa (4635 €), jokaisesta ylittävästä dollarista etuutta vähennetään 70 senttiä. Myös ulkomailta saatava eläke vähentää etuuden määrää.

Orvoneläke on verotonta tuloa eikä se vähennä muiden etuuksien määrää. Tukea maksetaan lapsen iästä riippuen, alle 5-vuotiaista 233,20 €/kk (117.76 \$/vko), yli 14-vuotiaista 303,20 €/kk (153.05 \$/vko).

Taulukko 4. Perhe-eläkkeiden määrät

	Netto*/kk	Brutto/kk
Leskeneläke, huollettavia lapsia	506, 40 € (\$255.65/vko)	613, 50 € (\$309.73/vko)
Yksinhuoltajan avustus (maksetaan miesleskille leskeneläkkeen sijasta)	506, 40 € (\$ 255.65/vko)	613, 10€ (\$309.73/vko)
Leskeneläke, naimaton nainen, ei huollettavia lapsia	368, 30 € (\$185.92/vko)	438, 70€ (\$221.47/vko)

*Verotus M-verokoodilla. M-vero peritään jos eläkkeensaajalla ei ole muita tuloja.
Lähde: Work and Income 2007

Leskeneläke, yksinhuoltajan avustus ja orvoneläke maksetaan viikoittain. Leskeneläkkeen maksaminen lakkaa, jos eläkkeensaaja avioituu tai muuttaa avoliittoon. Vanhuuseläkeiän saavuttamisen jälkeen henkilö voi valita haluamansa etuuden.

5 Työeläketurva

Uudessa-Seelannissa ei ole lakisääteistä työeläkejärjestelmää.

6 Lisäeläketurva

Yleistä

Uudessa-Seelannissa on lukuisia työnantajakohaisia eläkejärjestelmiä ja kollektiiviset eläkejärjestelmät ovat harvinaisia. Suuret yritykset ovat perinteisesti vastanneet itse eläkerahastonsa hallinnasta. Vapaaehtoisten työnantajakohaiten eläkejärjestelmien kattavuus oli noin 14 % työllisestä työvoimasta vuonna 2006. Työnantajakohaisia lisäeläkejärjestelmiä oli 320 (2005: 431; 2004; 463) ja jäsenten lukumäärä oli 288 732 vuonna 2006 (2005: 304 622; 2004; 280 360). Vapaaehtoisten eläkkeiden (ml. yksilölliset eläkkeet) kattavuus kaikkiaan oli alle 30 % työllisestä työvoimasta vuonna 2006. Rekisteröityihin lisäeläkejärjestelmiin (576) kuului yhteensä 606 744 jäsentä vuonna 2006 (2005: 638 123; 2004: 644 443). Vuonna 2006 työnantajakohaisista (julkinen ja yksityinen) lisäeläkejärjestelmistä maksuperusteisia (DC) oli 183 ja etuusperusteisia (DB) 137 (2005: DC: 286 ja DB: 145). Jäsenten määrä maksuperusteisissa järjestelmissä oli 219 942 ja etuusperusteisissa 68 790 vuonna 2006 (2005: DC: 234 445; DB: 70 177).

Lisäeläkesäästäminen on vähentänyt suosiotaan vuoden 1990 verouudistuksen jälkeen, jolloin eläkesäästäminen saatettiin samaan asemaan muun säästämisen kanssa. Kun aikaisemmin lisäeläkemaksut olivat verovähennyskelpoisia ja eläkkeistä perittiin vero, on käytäntö nyt päinvastainen (ns. TTE-malli). Tämä on osaltaan vaikuttanut myös työnantajakohaiten eläkejärjestelmien määrän vähenemiseen. Vielä 1990 luvulla työnantajien lisäeläkejärjestelmiä oli yli 2 000, kun vuonna 2006 järjestelmiä oli em. reilut 300. Yksityisen sektorin työnantajien tarjoamien eläkejärjestelmien määrän väheneminen johtuu osittain myös siirtymisestä suurempiin, monen työnantajan yhteisiin eläkejärjestelyihin hallinnointikustannusten minimoimiseksi. Työnantajakohaiten lisäeläkejärjestelmien kattavuus on laskenut 22 %:n tasosta vuonna 1990 nykyiseen noin 14 %:iin työllisistä. Vaikka osallistuminen työnantajakohaiten eläkejärjestelmiin (julkinen ja yksityinen) on ollut laskusuunnassa viimeisten reilun 15 vuoden aikana, jäsenmäärät kasvoivat 2005, johtuen luultavasti valtion työntekijöiden lisäeläkejärjestelmän alkamisesta vuonna 2004 (State Sector Retirement Savings Scheme, SSRSS).

Hallitus tavoittelee lisäeläkesäästämisen ja lisäeläketurvan kattavuuden lisäämistä uudella vapaaehtoisella, maksuperusteisella KiwiSaver -lisäeläkejärjestelmällä, joka tuli voimaan heinäkuussa 2007. KiwiSaver -järjestelmää säätelee oma laki (*KiwiSaver Act 2006*), kun taas muita vapaa-

ehtoisia (yksilöllisiä ja työnantajakohtaisia) lisäeläkkeitä säätelee *Superannuation Schemes Act 1989*. KiwiSaver –säästämistä kohdellaan etuoikeutetusti verotuksen ja valtion subventioiden osalta suhteessa muuhun lisäeläkesäästämiseen.

6.1 Vapaaehtoinen rahastoeläke KiwiSaver

Kaikilla Uuden-Seelannin kansalaisilla tai maassa pysyvällä oleskeluluvalla asuvilla on mahdollisuus yksilöllisen KiwiSaver-eläketilin avaamiseen. Järjestelmä on siis kaikille avoin, mutta pääasiassa se on suunnattu palkansaajille.

Työnantaja on velvollinen ilmoittamaan kaikki uudet työntekijät tai työpaikkaa (1.7.2007 lukien) vaihtaneet järjestelmään. Työnantajien vastuulla on valita palveluntarjoaja työntekijän puolesta, ellei tämä itse sitä halua valita, sekä muuttaa jo olemassa olevat työnantajakohtaiset eläkejärjestelmänsä KiwiSaver – järjestelmiksi. Toinen vaihtoehto on pyytää valtiolta poikkeuslupaa jolloin jo olemassa oleva yritysکوhtainen lisäeläkejärjestelmä voidaan säilyttää. Työnantajakohtaisen eläkejärjestelmän tulee kuitenkin poikkeusluvan saamiseksi täyttää tietyt minimivaatimukset, kuten riittävän suuri työnantajan maksuosuus (4 % työntekijän bruttopalkasta) ja työntekijän rajoitettu oikeus käyttää eläkesäästöjä ennen eläköitymistä. Lain mukaan tilien hoitokulut eivät myöskään saa nousta ”kohtuuttoman korkeiksi”. Kuitenkaan tarkempia raja-arvoja hoitokuluille ei laissa ole määritelty. Palkansaajilla on mahdollisuus irtisanoutua eläkesäästämisvelvollisuudesta 14.–56. työpäivän välillä.

Työnantajan maksuosuus on lailla säädetty pakolliseksi 1.4.2008 alkaen. Työntekijät voivat valita kuukausimaksun vaadittavasta minimistä eli 4 % tai 8 % prosenttia bruttotuloista, mutta voivat suorittaa myös vapaaehtoisia maksuja. Yksityisyrittäjien on itse neuvoteltava sopiva maksuosuus eläketiliä hallinnoivan yhtiönsä kanssa. Työnantajien maksu nousee prosenttiyksiköllä vuodessa, kunnes vuonna 2011 saavutetaan 4 %:n taso. Kyseisellä siirtymäajalla työnantaja ja palkansaaja voivat myös sopia maksun puolittamisesta. Tällöin maksuosuudet olisivat vuonna 2008 ja 2009 yhteensä: 4 %; 2010: 6 % ja 2011: 8 %. Maksuvapaat kuukaudet ovat mahdollisia maksimissaan viideksi vuodeksi ensimmäisten 12 jäsenyyskuukauden jälkeen. Maksuvapaalta ajalta ei työnantajaan joudu maksamaan maksuja.

Taulukko 5. Työnantajan ja työntekijän pakolliset lisäeläkemaksut

	Työntekijän minimimaksu, (%)	Työnantajan maksu, (%)	Yhteensä (%)
1.4.2008	4	1	5
1.4.2009	4	2	6
1.4.2010	4	3	7
1.4.2011	4	4	8

Lähde: The Association of Superannuation Funds of New Zealand Incorporated (ASFONZ) 2007

KiwiSaver -eläke on maksuperusteinen, eikä sillä ole enimmäismäärää tai tavoitetasoa. Eläkesäästäjä voi joko aktiivisesti sijoittaa rahansa tai antaa rahansa valtion valitsemien kuuden rekisteröidyn eläkelaitoksen sijoittamiksi. Valittavana on eri riskiprofileja. Säästöt on mahdollista siirtää eläkejär-

jestelmästä/yhtiöstä toiseen milloin tahansa. Eläkesäästöt saa nostaa joko kertanostona tai annuiteettina 65-vuoden iässä tai viiden jäsenyysvuoden jälkeen, näistä kahdesta ajankohdasta myöhäisempänä. Valtio ei takaa tileillä olevia säästöjä. Jokaisella on oikeus vain yhteen tiliin, jonne on kuitenkin mahdollista säästää maksuja useasta eri työpaikasta. Valtio pyrkii tukemaan myös asuntosäästäjiä, joilla on mahdollisuus käyttää puolet rahastoon normaalisti ohjattavasta työntekijän maksuosuudesta asuntovelan lyhentämiseen. Työnantajan maksuosuutta ei tähän tarkoitukseen voi käyttää. Ensiasunnon ostajilla on lisäksi mahdollisuus erilliseen tukeen jäsenyysajan pituudesta riippuen. KiwiSaver -etuudet eivät vaikuta kansaneläkkeen (*NZ Superannuation*) määrään.

Valtio osallistuu järjestelmän rahoittamiseen maksamalla verottomana 1000 NZD (495,20 €) kertamaksun, alkupääoman ("kickstart") jokaisen eläkesäästäjän tilille, sekä vuosittaisen verohyvityksen, joka maksetaan suhteessa eläkesäästäjän omaan maksuun ja jonka suuruus voi olla maksimissaan 1040 NZD (n. 516 €) vuodessa, 20 NZD viikossa. Valtio tukee säästämistä osittain myös kattamalla hallintokuluja 40 NZD:lla (n. 20 €) vuodessa. Muutoin KiwiSaver -säästöistä karttuvat tuotot ovat veronalaisia ja nostot ovat verovapaita.

6.2 Julkisen sektorin työntekijöiden vapaaehtoinen työeläke SSRSS

Ennen KiwiSaver -järjestelmän voimaantuloa julkisella sektorilla otettiin käyttöön heinäkuussa 2004 vapaaehtoinen, maksuperusteinen eläkejärjestelmä, *the State Sector Retirement Savings Scheme*, SSRSS, korvasi vuonna 1992 uusilta jäseniltä suljetun julkisten alojen eläkekassan (*Government Superannuation Fund*). SSRSS -eläkejärjestelmästä sovittiin kolmikantaisesti, ja sopimuksessa mukana olivat hallitus, ammattiliittojen keskusliitto (*the Council of Trade Unions*) ja julkisten alojen ammattiliitto (*Public Service Association*). Julkisen sektorin lisäeläketurvan toteuttamisesta vastaa *the State Services Commission* yhdessä kolmen palveluntarjoajatahon kanssa, joita ovat valtionkonttori (*Treasury*), *the Public Service Association* ja muut julkisen sektorin ammattiliitot. Tällä hetkellä eletään eräänlaista siirtymävaihetta SSRSS/KiwiSaver-järjestelmien suhteen, sillä myös julkisen sektorin työntekijät voivat liittyä KiwiSaver -järjestelmään.

Julkisten alojen lisäeläkejärjestelmä (SSRSS) kattaa kaikki julkisen sektorin määräaikaisissa ja vakituisissa työsuhteissa, osa- tai kokoaikaisesti työskentelevät työntekijät, jos työsuhde kestää vähintään 4 kuukautta. SSRSS -järjestelmä kattaa reilut 22 000 työntekijää.

Työntekijän minimimaksu on 1,5 % eikä maksuille ole ylärajaa. Maksut pidätetään suoraan palkasta. Työnantaja maksaa palkansaajan maksua vastaavan osuuden, kuitenkin pääsääntöisesti enintään 3 %. Työnantajalla on myös mahdollisuus maksaa enemmän.

Säästöt maksetaan 65-vuoden eläkeiässä huolimatta siitä jääkö henkilö eläkkeelle. Säästöt voi nostaa 55-vuotiaana, mikäli vakuutettu jää eläkkeelle ennen yleistä vanhuuseläkeikää. Mikäli vakuutettu eroaa valtion virasta, on hänellä oikeus nostaa säästöt jo 50-vuotiaana.

Jäsenillä on mahdollisuus valita sijoituskohteensa kolmesta eri eläkesäästämisohjelmaa tarjoavasta yhtiöstä (AMP, ASB, AXA), joilla on sopimus *the State Services Commissionin* kanssa. Maksu-

jen ja säästöjen siirtämisestä SSRSS-järjestelmästä KiwiSaver-järjestelmään ei ole vielä mahdollista tai siinä on rajoituksia.

7 Indeksiturva

Kansaneläkkeitä tarkistetaan kuluttajahintaindeksin muutoksen mukaan kerran vuodessa, huhtikuun alusta lukien. Indeksisidonnaisissa korotuksissa on kuitenkin vähimmäistaso, sillä nettoeläkkeen alarajaksi on asetettu 65 % keskimääräisestä nettopalkkatasosta (AWE, average ordinary-time weekly earnings).

8 Verotus

Kansaneläke on veronalaista tuloa ja siihen sovelletaan ns. M- tai S-tason tuloveroprosentteja riippuen siitä onko kansaneläkkeen saajalla muita tuloja. M-veroa peritään, jos eläkkeensaajalla ei ole muita tuloja (ks. taulukko 6). Yleiset tuloverorajat ovat säilyneet muuttumattomina vuodesta 2000 lähtien, vaikka samana ajanjaksona kotitalouksien tulot ovat kasvaneet 30 prosentilla.

Taulukko 6. Yleiset tuloveroprosentit*

Vuositulot	Tuloveroprosentti
0\$ – 38 000\$	19,5 % (20,8 %)*
38 001 \$ – 60 000 \$	33 % (34,3 %)*
60 001 \$ -	39 % (40,3 %)*
Ei ilmoitusta	45 % (46,3 %)*

*Sisältää kaikilta palkansaajilta perittävän pakollisen 1,3 %:n tapaturmavakuutusmaksun, joka peritään 99 817 \$:n tuloihin asti.

Lisätuloista (muut kuin korko- ja sijoitustulot) perittävä S-tuloveroprosentti on alimmalla tulotasolla (-38 000 \$) 21 %. Muutoin tulorajat ja veroprosentit ovat samat kuin edellä. Pienituloisille myönnetään lisäksi verohelpotus alle 38 000 \$:n tuloista. Verohelpotus on jaettu kahteen eri tuloluokkaan: "income under \$9,880 rebate", "income under \$38 000 rebate".

Uuden Seelannin nykyinen yksityisten lisäeläkkeiden verotusmalli on peräisin vuodelta 1990. Kun aikaisemmin lisäeläkemaksut olivat verovähennyskelpoisia ja eläkkeistä perittiin vero, on käytäntö nyt päinvastainen. Myös eläkesijoitusten tuotot ovat veronalaista tuloa, ns. TTE-verotus. Sijoitustuottojen verotuksessa sovelletaan eri veroprosentteja erilaisiin rahastotyyppisiin. KiwiSaver ja useimpien yksityistä eläkesäästämistä tarjoavien rahastojen (ns. *Portfolio Investment Entities, PIE*) tuotot verotetaan alemmalla 19,5 %:n (*Prescribed Investment Rate, PIR*) tasolla. Muutoin rahastojen tuotoista (ns. *non-PIE*) perittävä vero on 33 %.

Työnantajan lisäeläkemaksusta perittävää veroa kutsutaan nimellä "*Specified Superannuation Contribution Withholding Tax, SSCWT*". Veroprosentit vaihtelevat 15 % – 33 % ansioiden suuruu-

desta riippuen. Työnantajan maksuosuudelle *KiwiSaver* -eläkkeisiin ja eräisiin rahastoihin (*complying fund*), jotka noudattavat *KiwiSaver* -järjestelmän sääntöjä, myönnetään verotukea siihen summaan asti, joka vastaa suuruudeltaan työntekijän maksamaa maksua, kuitenkin enintään NZD 1 040 (n. 516 €) vuodessa, 20 NZD viikossa.

9 Sosiaaliturvasopimus

Suomella ja Uudella-Seelannilla ei ole voimassaolevaa sosiaaliturvasopimusta, vaikka sopimusneuvottelut Uuden-Seelannin kanssa on käynnistetty.

Kansallisen lainsäädännön mukaan vanhuuseläkkeenä maksettavasta kansaneläkkeestä puolet voidaan maksaa pysyvästi ulkomailla asuvalle, jos saaja täyttää eläkkeen siirrettävyydelle asetetut yleiset ehdot (*General Portability*). Eläke voidaan kuitenkin myöntää vain henkilön asuessa Uudessa-Seelannissa. Mahdolliset ulkomailta saadut etuudet vähennetään ensin eläkkeestä. Etuuksia maksetaan ulkomaille pääsääntöisesti vain rajoitetun ajan, pidemmiltä ajoilta mikäli perusteena on mm. sairauden hoito tai humanitaarinen työ. Jos pysyvän muuton kohdamaa on sosiaaliturvasopimusta, eläkkeen määrää ja maksuaikaa säätelevät sosiaaliturvasopimukset. Uudella-Seelannilla on eräiden Tyynenmeren saarivaltioiden kanssa lisäksi erityissopimuksia (*Special Portability Arrangement*).

10 Eläkejärjestelmän tulevaisuuden näkymiä

Uudessa Seelannissa on jo jonkin aikaa haettu keinoja lisäeläketurvan kattavuuden ja lisäeläkesäästämisen kiinnostuksen lisäämiseksi. Kun 1990-luvun verouudistuksen seurauksena työnantajien kiinnostus lisäeläketurvan järjestämiseen näyttää jossain määrin vähentyneen, haetaan nyt uusia ratkaisumalleja yksilöllisen eläkesäästämisen kautta, johon myös työnantaja osallistuu. *KiwiSaver* -eläkejärjestelmä on hallituksen keskeinen väline, jolla hallitus pyrkii nostamaan lisäeläkesäästämistä ja ylipäänsä Uuden-Seelannin kotitalouksien säästämisastetta. Eläkesäästämiseen kannustaa työnantajan pakollisen maksuosuuden lisäksi, verotuet sekä mahdollisuus liittää eläkesäästäminen osaksi asuntosäästämistä. Järjestelmä on vapaaehtoinen, mutta palkansaajien osalta järjestelmässä puolipakollisia piirteitä, kun eroaminen järjestelmästä vaatii erillisilmoituksen. Alku on ollut lupaava, sillä elokuussa 2007, kaksi kuukautta järjestelmän toiminnan alkamisen jälkeen, uusia jäseniä oli noin 130 000, suhteessa 5 900 järjestelmästä irtisanoutuneeseen.

Lisäeläkesäästäminen on kytköksissä keskusteluun kansaneläkejärjestelmän taloudellisesta kestävydestä ja sen tulevaisuudesta. Kolme neljästä *KiwiSaver* -säästäjästä ei usko kansaneläkkeen olemassaoloon enää heidän itsensä tultuaan 75-vuoden ikään. Tulevaisuuden eläkemenoihin on myös Uudessa Seelannissa varauduttu perustamalla puskurirahasto vuonna 2001. Tälläkin pyritään osaltaan koko kansantalouden säästämisasteen kasvattamiseen, joka on hallituksen lähitulevaisuuden yksi keskeisimmistä tavoitteista.

Lähteet

Economic Review – New Zealand. (2007) Economics Department, Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD.

Governance of Public Pension Funds: New Zealand Superannuation Fund. (2003). Frances, Jane; McCulloch, Brian. 2nd Public Pension Fund Management Conference, World Bank Headquarters. (May 5-7 2003) New Zealand Treasury.

<http://www.treasury.org.nz/release/super/gppf-nzsf-wb.pdf>.

Pensions at A Glance 2007 (2007) Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD

Private Pensions - a Growing Role (2007). Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD.

Social Security Programs Throughout the World 2006 –2007. Asia and the Pacific (2007): The Official website of U.S. Social Security Administration. Office of Policy, Office of Research, Evaluation and Statistics. 500 E Street, SW, 8th Floor, Washington DC 20254. SSA Publication, 13-11802.

<http://www.ssa.gov/policy/docs/progdsc/ssptw/2006-2007/asia/ssptw06asia.pdf>

Social Security Worldwide Database, New Zealand. Scheme description and Reforms (2007). International Social Security Association.

<http://www-ssw.issa.int/sswen/lpext.dll?f=templates&fn=main-hit-h.htm&2.0>

Your introduction to KiwiSaver. Employee Information Pack, June 2007 (2007). Inland Revenue. New Zealand. <http://www.ird.govt.nz/resources/file/ebee3c0efe8e322/ks3.pdf>

Department of Labour

<http://www.ers.dol.govt.nz>

Inland Revenue - Child Support

<http://www.ird.govt.nz/childsupport/>

Ministers Statement (9 May 2007): Hon Dr Michael Cullen, Minister of Finance

<http://www.treasury.govt.nz/budget2007/summary/01.asp>

New Zealand Superannuation Fund

<http://www.nzsuperfund.co.nz/>

New Zealand Treasury

<http://www.treasury.org.nz/release/super/gppf-nzsf-wb.pdf>.

The Accident Compensation Corporation (ACC)

<http://www.acc.co.nz/levies-and-cover/index.htm>

The Ministry of Social Development New Zealand

<http://www.dsw.govt.nz/>

The Ministry of Economic Development New Zealand

<http://www.med.govt.nz/>

State Sector Retirement Savings Scheme

<http://www.superscheme.govt.nz/AboutSSRSS/default.htm>

Work and Income New Zealand – A Service of The Ministry of Social Development New Zealand

<http://www.workandincome.govt.nz/index.html>